A romániai biztosítási piac fejlettségének komparatív elemzése a többi újonnan csatlakozott EU-tagországgal szemben

KOVÁCS ILDIKÓ[1]

A dolgozat a romániai biztosítási piac fejlettségi szintjét méri, a többi európai, főként az Európai Unióhoz újonnan csatlakozott országokhoz képest. Statisztikai adatokat és módszereket használva a dolgozatban a következő kérdésekre keressük a választ: alul- vagy felülbiztosított a piac, mennyiben tér el a romániai biztosítások szerkezete az európaitól, milyen a romániai biztosítótársaságok jövedelmezősége, beruházásai és tőkeellátottsága, illetve milyen kapcsolat van ezek között.

Kulcsszavak: biztosítási piac, regresszió, termékszerkezet, ROA, befektetések, tőkeellátottság.

Jel kód: C25, G22, O11

Bevezető

A pénzügyi szférával kapcsolatos hírek igen gyakoriak a mai gazdasági sajtóban, viszont többnyire negatív hangvételűek. Ennek ellenére vannak olyan ágazatok a pénzügyeken belül, amelyek pont a kockázatok negatív hatásának kiküszöbölésére hivatottak, ezért fokozott figyelmet érdemelnek. Ilyen ágazat a biztosítások is. Annak megítélésére, hogy a romániai biztosítási piac hogyan teljesít, benchmark adatokra van szükség. Ebben a dolgozatban az Európai Biztosítók Egyesületének (CEA) és a SwissRe viszontbiztosító éves jelentéseinek adatai alapján, statisztikai eszközökkel próbálunk megválaszolni három kérdést arra vonatkozóan, hogy a többi az Európai Unióhoz újonnan csatlakozott országhoz képest:

1. Alul- vagy felülbiztosított-e a Romániai biztosítási piac?

2. Mennyiben tér el a romániai biztosítások szerkezete az európaitól (élet és nem élet ág, illetve azon belül az alágazatok hol a legfejlettebbek, és vajon miért)?

[1] Doktorandusz, Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Kar.

3. Milyen a romániai biztosítótársaságok jövedelmezősége, beruházásai és tőkeellátottsága, illetve milyen kapcsolat van ezek között?

Felhasznált adatok és módszertan

A dolgozatban az Európai Unió makro-adatbázisából, valamint az Európai Biztosítók Egyesületének (CEA) és a SwissRe viszontbiztosító éves jelentéseinek adatai alapján számoltunk, és minden adat a 2009-es évre vonatkozik.

Az egyes országok biztosítási piacának fejlettségét különböző mutatók segítségével lehet összehasonlítani. A biztosítások penetrációja az egyik leggyakrabban használt mutató, melyet a következőképpen lehet kiszámolni:

$$Biztosítások\ penetrációja = \frac{Bruttó\ díjbevételek}{GDP}$$

vagy

$$Biztosítások\ penetrációja = \frac{Bruttó\ díjbevételek}{Népesség}$$

Mivel a különböző fejlettségű országok penetrációja hasonló, annak eldöntésére, hogy Románia megfelelően, alul- vagy felülbiztosított, egy regressziós modellt használtunk, és a legjobban illeszkedő trendvonal alapján következtetéseket vonunk le. A legjobb illeszkedést az R^2 mutató alapján állapítjuk meg.

A különböző típusú regressziók közül többet is teszteltünk:

– Lineáris regresszió: azt feltételezi, hogy egy nagyon fejlett gazdaságban a jövedelmek ugyanolyan arányát költik biztosításokra, mint egy alacsony jövedelműben. Ezt a lehetőséget eleve kizártuk.

– Polinomiális regresszió: azt feltételezi, hogy alacsony jövedelmeknél lassú a növekedés, ezt követően gyorsul, majd újból lassul, vagyis a fejletlen országok kicsit költenek biztosításokra, mely arány aztán növekvő, de ez a növekedés is véges. Ezt a típust teszteltük.

– Négyzetes regresszió: Az előbbihez képest csak annyiban különbözik, hogy a szegényebb országokban is gyors növekedést feltételez,

de a növekedés gyorsaságának mértéke itt is csökken. Ezt a típust is teszteltük.

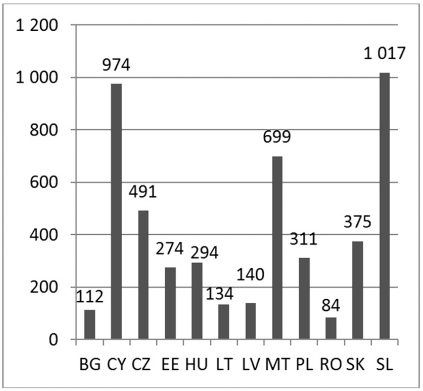
A trendvonal alatti országok alulbiztosítottak, a trendvonal felettiek felülbiztosítottak, a trendvonalon levők pedig megfelelően biztosítottak.

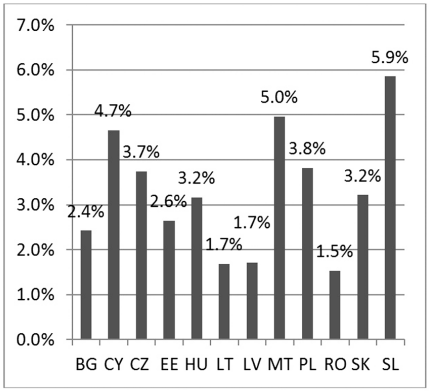
A termékszerkezet vizsgálatánál százalékos eloszlásokat számoltunk.

A pénzügyi mutatók teljesítésénél korrelációs együtthatóval néztük a különböző adatok közötti kapcsolatot.

Empirikus vizsgálat

Az **első kérdés**, amit feltettünk magunknak, az volt, hogy alul- vagy felülbiztosított-e a romániai biztosítási piac. Az első és második ábrán a kétféleképpen kiszámított biztosítások penetrációja látható.

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

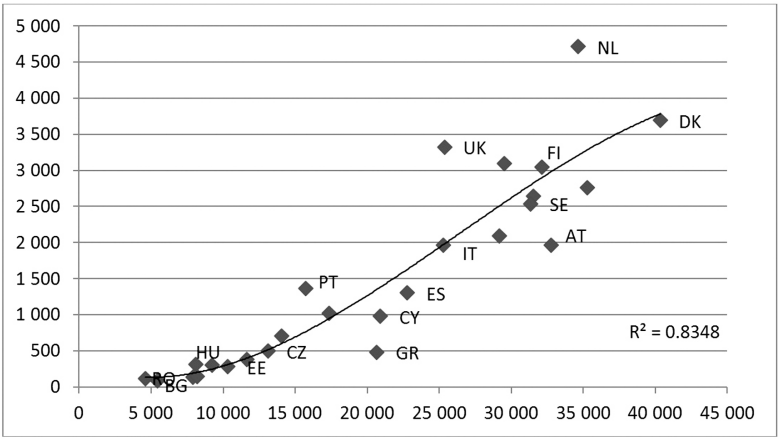
1. ábra. Bruttó díjbevétel/fő, 2009 (EUR) 2. ábra. Bruttó díjbevétel/GDP, 2009 (%)

A két ábrát illetően nincs jelentős eltérés, a ciprusi és szlovéniai biztosítási piac a legfejlettebb a régióban. Mindkét ábrából látszik, hogy a hasonló fejlettségű országok penetrációja hasonló, hasonlóképpen az is, hogy a romániai biztosítási piac a legkevésbé fejlett, még Bulgáriával szemben is jelentős lemaradást mutat.

Ahhoz, hogy megnézzük, milyen növekedési lehetőségei vannak,

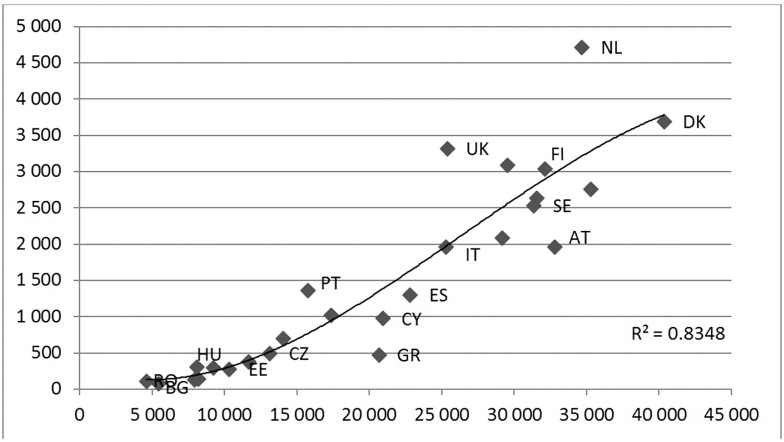
azt vizsgáltuk, hogy az alapvető trendvonalakhoz képest hol helyezkedik el.

A harmadrendű polinomiális regresszió esetében egy 0,834-es R^2-et kaptunk, a másodfokú hatványfüggvény esetében pedig 0,940-et. Mind-

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

3. ábra. A harmadrendű polinomiális regresszió illeszkedése

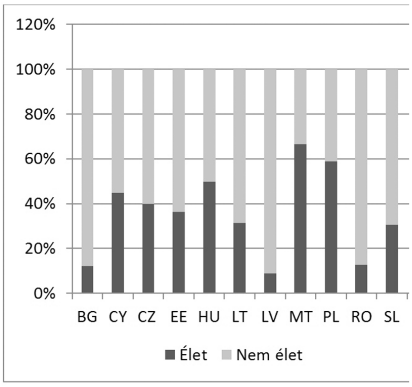

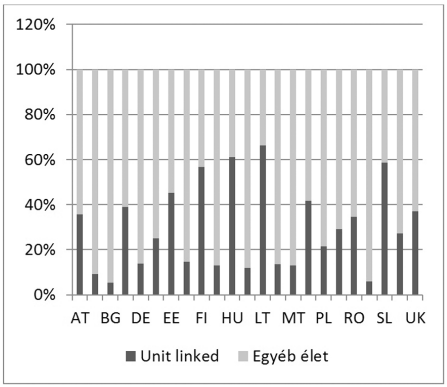
Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

4. ábra. A másodfokú hatványfüggvény illeszkedése

kettő elég jól becsüli a mintába felvett 27 európai uniós ország adatait. Jól látszik, hogy míg Hollandia és az Egyesült Királyság felülbiztosított, addig Görögország és Spanyolország alulbiztosított. Románia mindkét esetben a trendvonalon van, de kérdés, hogy a jövedelmek esetleges növekedésének ütemét követi-e majd vagy sem a biztosítási díjbevételek változása.

A **második kérdés** az volt, hogy mennyiben térnek el termékszerkezetben a régió biztosításpiacai.

Forrás: saját szerkesztés a CEA adatai alapján.

5. ábra. Élet és nem élet ágak eloszlása (%)

6. ábra. Élet ág eloszlása (%)

A fenti két ábrából látszik, hogy Romániában túlnyomórészt a nem életbiztosítási ág dominál, és az élet ágon belül is a befektetésekhez kötött (unit linked) biztosítások népszerűsége kicsi. A nem élet ágon belül is a kötelező autofelelősség-biztosítások dominálnak, tehát a román lakosság öngondoskodás tekintetében nem jellemző, hogy kötne biztosítást.

A **harmadik kérdés** a biztosítótársaságok pénzügyi helyzetére vonatkozott. Megfigyelhető, hogy a romániai biztosítók sokkal kevésbé bíznak az államkötvényekben, és inkább alternatív befektetési módozatokat választanak.

1. táblázat. A nem élet ági biztosítások megoszlása a különböző biztosítástípusok között

	AT	BE	BG	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	RO	SL	SK
Baleset és betegség	29,0%	29,0%	1,5%	5,5%	3,2%	4,7%	5,6%	20,2%	7,1%	1,3%	36,7%	3,4%
KGFB	20,7%	19,9%	28,5%	29,0%	28,1%	31,5%	33,5%	52,8%	35,9%	28,9%	23,1%	30,2%
Casco	12,6%	12,1%	43,2%	19,9%	38,2%	21,7%	25,3%	5,1%	25,2%	47,6%	16,4%	31,1%
Cargo	0,1%	0,3%	2,0%	0,2%	0,9%	0,9%	0,6%	0,3%	1,2%	1,2%	0,6%	1,6%
Vagyonbiztosítás	0,0%	21,6%	18,8%	23,7%	24,8%	33,7%	24,6%	14,8%	17,6%	15,2%	15,5%	24,1%
Általános felelősségbizt.	8,5%	6,7%	2,0%	14,0%	2,1%	4,5%	4,9%	2,7%	5,4%	2,0%	3,4%	5,5%
Egyéb	29,1%	10,4%	4,0%	7,7%	2,7%	3,0%	5,5%	4,1%	7,6%	3,8%	4,4%	4,1%

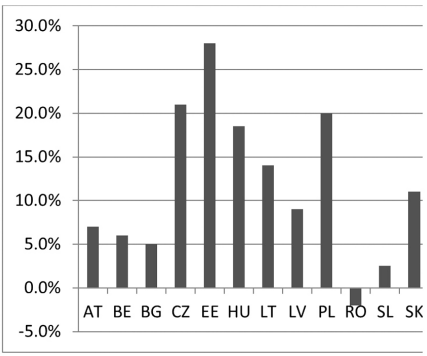
Forrás: saját szerkesztés, a CEA adatai alapján

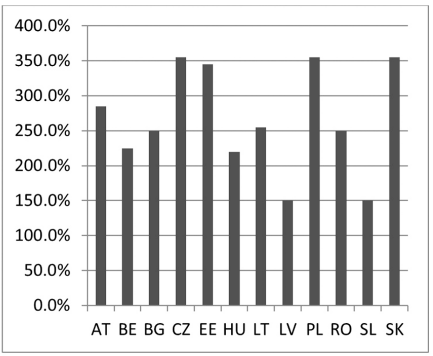
2. táblázat. Befektetések szerkezete (%)

	AT	BE	BG	CZ	EE	HU	LT	LV	PL	RO	SL	SK
Kötvény	48,0%	77,0%	35,0%	78,0%	54,0%	83,0%	83,0%	48,0%	64,0%	43,0%	63,5%	50,0%
Részvény	41,0%	15,0%	15,0%	10,0%	9,0%	10,0%	3,0%	5,0%	18,5%	10,0%	19,5%	30,0%
Egyéb	11,0%	8,0%	50,0%	12,0%	37,0%	7,0%	14,0%	47,0%	17,5%	47,0%	17,0%	20,0%

Forrás: saját szerkesztés a Swiss Re éves jelentései alapján.

A jövedelmezőség tekintetében is kirívó Románia teljesítése, egyedül ebben az országban történt meg az, hogy átlagosan negatív eredményt értek el a biztosítók. Mint köztudott, ez nagyrészt a kötelező auto-felelősségbiztosításoknál jelentkező magas kártérítési hányadosok-

Forrás: saját szerkesztés a Swiss Re éves jelentései alapján.

8. ábra. ROA mutató (%) 9. ábra. Tőkeellátottság (%)

nak volt betudható. Kérdés marad tehát, hogy vajon megfelelő árazást alkalmaznak-e a biztosítók, hiszen ezen termékek ára jóval alacsonyabb országunkban, mint a többi újonnan csatlakozott országok piacain.

A tőkeellátottság jogilag szabályozott, így azok mértéke megfelelő, de mivel a ROA és a tőkeellátottsági mutató közötti korreláció erősnek mondható (0,59), ezért azt is megállapíthatjuk, hogy a magasabb jövedelmezőséget produkáló országok biztosítói prudensebbek a tőke tekintetében is.

Következtetések

A fenti adatok és számítások alapján elmondhatjuk, hogy a gazdaságilag fejlettebb országokban a biztosítások penetrációja magas, és e tekintetben Románia alulmarad, még akkor is, ha megfelelően biztosítottnak minősült a regressziós elemzés során.

A hazai biztosítási termékszerkezetből kitűnik a nem élet ág, azon belül is a kötelező felelősségbiztosítások dominanciája, az életbiztosításokon belül pedig a befektetésekhez kötött unit linked biztosítások alacsony aránya. Ez azzal magyarázható, hogy a lakosság nem bízik ezekben a termékekben, és véleményünk szerint aktív kampányra vagy adókedvezményekre lenne szükség ahhoz, hogy ez a tendencia megforduljon és a lakosság takarékosabbá váljon.

A pénzügyi mutatók vizsgálatának alapján elmondható, hogy a romániai biztosítók kötvényportfóliója elmarad a többi országokéhoz képest, ugyanakkor a jövedelmezősége is alulteljesített. A tőkeallokáció és jövedelmezőség között szoros kapcsolatot fedeztünk fel.

Irodalomjegyzék

Ciumaş Cristina 2010. *Asigurări generale.* Ed. Economica, Cluj-N.

Kovács Erzsébet (szerk.) 2011. *Pénzügyi adatok statisztikai elemzése.* Akadémia Kiadó, Budapest.

Raport Anual CSA, letölthető a www.csa-isc.ro honlapról

Swiss Re Annual Report 2010, letölthető a http://www.swissre.com/investors/financial_information/ honlapról

*** www.cea.eu